

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

ETTEKIRJUTUS-HOIATUS
isikuandmete kaitse asjas nr. 2.1.-6/17/9

Ettekirjutuse tegija Andmekaitse Inspektsiooni vaneminspektor Sirje Biin

Ettekirjutuse tegemise aeg ja koht 27.04.2017, Tallinn

Ettekirjutuse adressaat – isikuandmete töötleja – Politsei- ja Piirivalveamet
aadress: Pärnu mnt 139, 15060 Tallinn
e-posti aadress: ppa@politsei.ee

Isikuandmete vastutav ametiisik **töötleja** peadirektor

RESOLUTSIOON:

Vabariigi Valitsuse seaduse § 75¹ lõike 3, isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 32 lõike 1 ja § 40 lõike 1 alusel teen **täitmiseks kohustusliku ettekirjutuse:**

- kehtestada teabenõude menetlemise juhendis täpsemad reeglid AvTS § 38 lg 1 alusel juurdepääsupiiranguga teabe väljastamisele, sh töötada välja PPA ülesed ühtsed juhised avaliku huvi põhjendatuse üle otsustamiseks;
- teavitada töötajaid ja teenistujaid täiendatud reeglitest ning tagada, et nii kommunikatsiooniga tegelevad kui ka kõik muud isikuandmeid väljastavad ametnikud/töötajad peaksid kinni nii kodulehel avalikustatud reeglitest kui ka käskkirjaga kinnitatud teabe väljastamist puudutavatest reeglitest.

Määrán ettekirjutuse täitmise tähtajaks 31.mai 2017.

Ettekirjutuse täitmisest teatage hiljemalt selleks tähtajaks Andmekaitse Inspektsioonile.

VAIDLUSTAMISVIIDE:

Riigiasutus saab käesoleva ettekirjutuse vaidlustada Vabariigi Valitsuse seaduse §-s 101 toodud korras.

Ettekirjutuse vaidlustamine ei peata selle täitmise kohustust ega täitmiseks vajalike abinõude rakendamist.

HOIATUS

Kui isikuandmete töötleja jätab Andmekaitse Inspektsiooni ettekirjutuse täitmata, võib Andmekaitse Inspektsioon pöörduda isikuandmete töötleja kõrgemalseisva asutuse, isiku või kogu poole teenistusliku järelevalve korraldamiseks või ametniku suhtes distsiplinaarmenetluse algatamiseks IKS § 40¹ lõike 1 alusel.

Kui riigiasutusest isikuandmete töötleja ei täida Andmekaitse Inspektsiooni ettekirjutust, pöördub inspektsioon IKS § 40 lõike 4 alusel protestiga halduskohtusse.

I ASJAOLUD

Andmekaitse Inspeksioon sai 29.06.2016 XXXXX kaebuse Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) peale. Kaebuse kohaselt oli politseioperatsioonile kaasatud AS Kanal 2 reporter Imre Kaas, kes salvestas politsei läbi viidud menetlustoimingut. Pärast seda avalikustati ajakirjanduses järgnev info (koos foto ja videoga):

Täna lõuna ajal tegi politsei üle Eesti ja ka Tallinna Viljandi maanteel puhumisreidi, kus jääknähtudega tabati ka XXXXX. Politsei pressiesindaja teatel tabati täna umbes kolme tunni jooksul Tallinnas neli joobes juhti. Üks neljast joobes juhust oli XXXXX. Mehe joove ei osutunud suureks ning ta võis oma teekonda natukene peale ootamist jätkata. XXXXX sai aga siiski trahvi. Kanal2 reporter Imre Kaas teatas Twitteris aga, et autoroolis jääknähtudega vahele jäänud XXXXX pidas vajalikuks sündmust jäädvustanud operaatorit raputada. "Häbi!" ütles Kaas.

Kaebaja pidas seadusevastaseks, et AS Kanal 2 reporterile oli vahetult teada kohtuvälise menetleja poolt tema suhtes 09.04.2016 kell 11.24, aadressil Viljandi mnt 27, tehtava menetlustoimingu sisu.

15.07.2016 tegin järelepärimise PPA-le, paludes selgitada, mis alusel (nõusolek, seadus) ja kuidas edastas PPA AS-le Kanal 2 kaebaja suhtes läbiviidud menetlustoimingute sisu ja tulemused.

04.08.2016 vastas PPA:

„Politsei- ja Piirivalveametil ei ole konkreetset meediaga suhtlemise korda. Meediaga suhtlemiseks on organisatsioonis kommunikatsioonibüroo, mille ametnikud meediasuhtlust igapäevaselt korraldavad.

Kanal 2 reporter oli 09.04.2016 kaasatud kajastama avalikkusele politseitööd, mitte aga läbiviidavaid menetlustoiminguid. Reporteri poolt filmimine leidis aset avalikus ruumis, kus filmimine keelatud ei olnud.

Politsei- ja Piirivalveamet ei ole väljastanud andmeid ega edastanud menetlustoimingute sisu ja tulemusi Teie päringus nimetatud isiku kohta.“

23.11.2016 tegin PPA-le täiendava järelepärimise, millele PPA vastas 13.12.2016. Järelepärimises esitatud küsimused ja saadud vastused:

1. Kuidas olid Kanal 2 reidile kaasamisel täidetud PPA kodulehel avaldatud meediasuhtluse põhimõtted?

Kanal 2 kaasamisel reidile kõik puhuvad järgiti PPA kodulehel avaldatud meediasuhtluse põhimõtted. Rõhutame, et tegemist on ennekõike üldiste juhistega ajakirjanikele ja ametisest käskkirja, mis reguleeriks meediaga suhtlemist, PPAs ei ole.

2. Kas ja kuidas oli meedia kaasamine politseireidile PPA-ga kokku lepitud?

PPA kommunikatsioonibüroo pressiesindaja andis eesolevast puhumisoperatsioonist eelnevalt teada Kanal2 reporterile telefoni teel. Ajakirjanikke kaasatakse politsei tegevust kajastama süütegusid ennetava eesmärgiga, et läbi meediakajastuse suurendada subjektiivset vahele jäämise riski, teadvustada joobes juhtimisega seotud ohte ning hoida ära süütegusid.

3. Kes (nimi ja ametikoht), mis kuupäeval ning mis vormis väljastas PPA-st telekanalile Kanal 2 politseireidi toimumise aja ja asukoha? Mulle teadaolevalt registreeritakse ajakirjanike e- kirjad PPAs teabenõudena. Kui politseireidi kohta küsis Kanal 2 teavet ja PPA väljastas teabe kirjalikult, sh e-posti teel, palun esitada sellekohane kirjavahetus ning teabe väljastanud isiku ametijuhend või tööülesandeid kirjeldav töölepingu väljavõte.

PPA kommunikatsioonibüroo vanempressiesindaja Seiko Kuik andis puhumisreidist suuliselt teada ajakirjanikele sama päeva (9.04.2016) hommikul. Kanal 2 ei küsinud politseireidi kohta kirjalikku infot ja infovahetust teabenõudena ei registreeritud.

4. Kuidas põhjendate, et infot reidi kohta väljastatakse enne reidi küll ajakirjanikule, kuid mitte

tagantjärele isikule (kaebajale), kes seda teabenõudega küsis?

Ajakirjanikele väljastatakse ainult üldteave reidi toimumise aja ja koha kohta, sedagi üldjuhul vahetult enne reidi toimumist. Reidiplaan on ajalise juurdepääsu piiranguga asutusesiseseks mõeldud dokument (tuginedes avaliku teabe seaduse (AvTS) § 35 lg 1 p 5'), mida ei väljastata ajakirjanikele ega kolmandatele isikutele (antud juhul kaebajale).

5. Kes (nimi ja ametikoht) oli antud juhul sündmuse eest vastutav isik meediasuhtluse põhimõtete mõttes ning kas telekanali kaasamiseks oli tema luba? Palun esitada luba inspeksioonile.

PPA kommunikatsioonibüroo vanempressiesindaja Seiko Kuik vastutas ameti kommunikatsiooni korraldamise eest, kuid oma käitumise, ajakirjanduseetika põhimõtete järgmise ja isikuandmete töötleamise eest operatsiooni kajastamisel vastutab siiski ajakirjanik.

6. Kas salvestatud materjali avalikustamiseks vajas ajakirjanik politseiametniku või kommunikatsioonitöötaja kooskõlastust ning kas see anti? Palun esitada inspeksioonile sellekohane kirjavahetus.

Kuna tegemist on avalikus kohas filmitud videomaterjaliga, ei ole selle avaldamiseks vaja PPA nõusolekut.

7. Kuidas PPA selgitab asjaolu, et ajakirjanik omas järgmist teavet: „...kus jääknähtudega tabati ka XXXXX. Politsei pressiesindaja teatel tabati täna umbes kolme tunnijooksul Tallinnas neli joobes juhti. Üks neljast joobes juhust oli XXXXX. Mehe joove ei osutunud suureks“. Väärteo dokumendid kaebaja süüteo kohta vormistati salvestiselt nähtuvalt politsei sõidukis. Kui ajakirjanik sõidukis ei viibinud, siis kuidas ta sai teada, et kaebaja joove ei olnud suur ning see kvalifitseeriti jääknähtudeks? Ajakirjaniku videost nähtuvalt kaebaja ise ajakirjanikule mingeid selgitusi ei andnud.

Kaebaja puhul on tegemist avaliku elu tegelasega, kelle videoreporter sündmuskohal ära tundis. Võttes arvesse asjaolu, et tegu oli sihtsuunitlusega politseitegevusega ehk joobekontrolliga, kus muid rikkumisi ei kontrollita (kiirus, tehnoseisukord vms), siis eeldas ajakirjanik põhjendatult, et nimetatud isikul tuvastati joobetunnused, kui tal ei lubatud peale indikaatorvahendisse puhumist enam sõitu jätkata.

8. Kas ja mis infot ning mis vormis väljastas selle reidi tulemuste kohta politsei pressiesindaja (mis nimi, ametikoht) telekanalile Kanal 2?

Kanal 2 uudistesaaate toimetaja hilisema otsese küsimuse peale („kas A. XXXXX puhus indikaatorvahendisse, miks tal edasi ei lubatud sõita ja kas tal tuvastati joove“) kinnitas pressiesindaja Seiko Kuik telefoni teel, et juhul tuvastati alkoholi tarvitamise tunnused ja alustati väärteomenetlust.

9. Millistest põhimõtetest lähtuvalt kaasab PPA ajakirjanikke sündmuse või ametialaste ülesannete täitmise juurde? Kas ja millistel juhtudel ajakirjaniku soovist keeldutakse?

PPA käsitleb meediakanaleid võrdselt ning liiklusteemade kajastamise vastu huvi tundnud ajakirjanikke kaasatakse võimalusel kõik puhuvad reide kajastama. Kuna need reidid toimuvad avalikes kohtades ja on kõigile nähtavad, siis üldjuhul võivad kõik ajakirjanikud neid kajastama tulla. Keeldumise aluseks võib olla näiteks politsei tegevuse segamine operatsiooni käigus.

10. Kuidas tagab politsei isiku õiguse privaatsusele, kui ajakirjanik eirab ajakirjanduseetikat, isikuandmete kaitse või muud seadust?

Ajakirjanik on kohustatud oma tööülesannete täitmisel lähtuma seadusest ja kutse-eetikast, mille osas ei saa vastutust võtta PPA. Seda eriti olukorras, kus kogu videomaterjali salvestamine on toimunud avalikus kohas, kuhu ligipääs on tagatud kõigile inimestele. PPA jälgib, et ajakirjanikul ei oleks võimalik filmida või pildistada läbi autoakna infosüsteemides olevaid andmeid või kuulata pealt autos läbiviidavaid menetlustoiminguid.

01.02.2017. tegin järelepärimise AS-le Ekspress Meedia, millele viimane vastas 6.03.2017. Järelepärimises esitatud küsimused ja saadud vastused:

1. Millist teavet, millal ja mis viisil andis asja menetlev politseinik XXXXX kohta?
Asja menetlev politseinik ei ole andnud teavet XXXXX kohta.

2. Millist teavet, millal ja mis viisil andis politsei pressiesindaja XXXXX kohta?
Politsei pressiesindaja ei eitanud ajakirjanikule teada olnud infot XXXXX kohta.

3. Kui eelnevate küsimuste osas on ka kirjavahetust jmt, siis edastage koopiad nendest.
Kirjavahetust ei esine.

4. Millele tuginevad väited: „mehe joove ei osutunud suureks“, „jäi jääknähtudega vahele“ ja „XXXXX sai aga siiski trahvi“?

Väited „mehe joove ei osutunud suureks“, „jäi jääknähtudega vahele“ ning „XXXXX sai aga siiski trahvi“ põhinevad erinevatest allikatest saadud infost tehtud järeldustel ja AS-i Ekspress Meedia parima teadmise kohaselt on need tõesed.

II ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI SEISUKOHT

Käesolevas asjas analüüsin PPA tegevust kolmest aspektist: (I) ajakirjanike kaasamine politseioperatsioonile, (II) ajakirjaniku teabenõude menetlemine ja (III) vääртеomenetluse andmete väljastamine.

Esmalt selgitan, et **PPA esialgne vastus, nagu ei oleks PPA-s olemas ajakirjanikega suhtlemise korda, ei vasta tõele.** PPA kodulehel on rubriigis „Pressile“ avaldatud „Meediasuhtluse põhimõtted“, milles mh selgitatakse:

„Meediasuhtlust Politsei- ja Piirivalveametis korraldab kommunikatsioonibüroo, kes aitab leida ajakirjanike küsimustele vastuseid, vahendab intervjuusoove ja on ajakirjanike esmane infokontakt.

Sündmuste või kuriteoteate kohta antav esmane info sisaldab üldjuhul sündmuse lühikirjeldust, selle toimumise kohta (maakonna, küla/asula, suuremates asulates tänava nimetus) ja aega; andmeid vigastatu või hukununu kohta, kuid hukunute puhul mitte enne, kui lähedasi on surmast teavitatud ning andmed sündmuskohal kinni peetud kahtlustatava kohta (sugu, vanus/sünniaasta). Konkreetse õiguserikkumise menetlejal või sündmuse lahendamisel on õigus täpsemalt piiritleda esmase infona avaldamisele kuuluva informatsiooni mahtu.

Info edastamisel sündmuses osalejate kohta avaldame inimese soo ja vanuse (sünniaasta). Inimese eesnime avalikustamine vaid juhul, kui tema isik ei ole sellega kolmandatele isikutele tuvastatav. Alaealise puhul märgime ainult tema soo ja vanuse.

Joobeseisundis sõidukit juhtinud inimese puhul ei avaldata detailset infot joobeseisundi kohta, kuna tegemist on isiku tervise seisundit puudutava delikaatse infoga, mille avaldamine eeldab isikuandmete kaitse seaduse kohaselt inimese enda nõusolekut.

Vastavalt Karistusregistri seadusele ei avalikusta politsei inimese karistusregistri andmeid kolmandatele isikutele. Inimeste piltide väljastamise keelab Isikuandmete kaitse seadus.

Ajakirjanike kaasamine sündmusele või Politsei- ja Piirivalveameti ametialaste ülesannete täitmise juurde tuleb kokku leppida Politsei- ja Piirivalveameti kommunikatsioonibürooga ning vajalik on ka sündmuse lahendamise eest vastutava ametniku luba. Sündmuskohal eeldame ajakirjanikult, et ta eranditult järgib politseiametnike korraldusi ning kommunikatsioonitöötaja, prokuröri või politseiametniku nõudmisel kooskõlastab salvestatud materjalidest avalikustamisele mineva osa. Samuti eeldame ajakirjanikult, et ta järgiks sündmuskohal Eesti ajakirjanduseetika koodeksit, Isikuandmete kaitse seaduse ning muid õigusaktidest tulenevaid nõudeid.“

Samuti on PPA kodulehel avaldatud „Isikuandmete töötlemise põhimõtted“, milles mh öeldakse:

„Lähtudes isikuandmete kaitse seadusest töötleb PPA andmeid vaid ulatuses, mis on vajalik talle pandud avalike ülesannete täitmiseks ning kodanike kiireks ja kvaliteetseks teenindamiseks. PPA hoiab tema kasutuses olevaid isikuandmeid volitamatu ja mittesihipärase kasutamise eest. Tagamaks isikuandmete kaitset ja õiguspärase töötlemise, rakendab PPA nii

organisatsioonilisi, füüsilisi kui infotehnilisi turvameetmeid.

PPA teenistujad, kes vastutavad teenistuskohustuste täitmisel isikuandmete töötlemisele kehtestatud põhimõtete järgimise eest, läbivad vastava koolituse ning PPA teostab antud põhimõtetest kinnipidamise osas järelevalvet.

PPA ei väljasta ega edasta isikuandmeid kolmandatele isikutele, välja arvatud juhul kui vastav kohustus tuleb seadusest või on selleks olemas andmesubjekti luba.“

Eelpoolnimetatud kaks PPA enda poolt vastu võetud ja avalikustatud reeglistikku on PPA-le endale täielikult siduvad ja kõigile PPA töötajatele ning teenistujatele täitmiseks kohustuslikud.

2.1. Ajakirjanike kaasamine politseioperatsioonile

PPA-le esitatud järelepärimisest ja sellele saadud vastustest tuvastasin, et PPA ei järginud Kanal 2 politseioperatsioonile kaasamisel enda kehtestatud meediasuhtluse korra nõuet, mille kohaselt „**Vajalik on ka sündmuse lahendamise eest vastutava ametniku luba.**“

Minule arusaadavalt peetakse meediasuhtluse põhimõtetes „sündmuse“ all silmas politsei sisulist tegevust sündmuskohal. Vaatamata sellele, et küsisin PPA-lt konkreetselt, kes oli antud sündmuse eest vastutav isik ning palusin edastada tema antud loa, PPA seda ei teinud. Seega saab järeldada, et vastutavat isikut kas ei olnud üldse määratud või ta ei täitnud oma kohustust luba anda.

Mis puudutab salvestatud materjali avalikustamise kooskõlastamist, siis meediasuhtluse põhimõtete kohaselt pole see nõue absoluutne – kooskõlastada tuleb üksnes kommunikatsioonitöötaja, prokuröri või politseiametniku nõudmisel. PPA vastusest nähtub, et kooskõlastamist ei nõutud. Siiski selgitan, et **ei nõustu PPA antud selgitusega, et avalikus kohas filmitud videomaterjali avalikustamist polegi üldse vaja kooskõlastada, sest ka avalikus kohas on võimalik salvestada nii, et see rikub asjassepuutuvate isikute õigusi.** Näiteks võidakse kaamera suunata politseisõiduki salongi selliselt, et salongis koostatavad dokumendid on hiljem salvestiselt välja loetavad (millisele võimalusele viitab ka PPA ise), võidakse filmida lapsi, kannatanuid või hukkunuid, kes ei saa ise enda õiguste eest seista ning kelle suhtes puudub IKS § 11 lõikest 2 tulenev õigus neid isikustatult meedias identifitseerida.

Juhin tähelepanu Andmekaitse Inspektsiooni kaamerate kasutamise juhendile, kus on viidatud kunagisele Õiguskantsleri menetlusele, kus politsei kaasas lastelaagri kontrollimisele telesaate meeskonna.¹ Juhendis on selgitatud, et sellises olukorras peab muuhulgas ka politsei ise tagama, et ajakirjanikud isikuid õigusvastalt ei filmiks. Isegi kui tegemist on avaliku kohaga ning filmijal on õigus tugineda ajakirjandusele antud erioigusele (IKS § 11 lg 2), **peab politsei kui avaliku korra kaitse asutus seisma hea selle eest, et sündmuses osalevate isikute õigusi silmnähtavalt ei rikutaks.** See kohustus on veelgi rõhuvam, kui politsei on ise ajakirjanduse sündmuse kajastamisele kaasanud. **Politseil on õigus ja kohustus sellises olukorras tõkestada ja keelata ajakirjanike õigusvastane tegevus, nii nagu politseil üldkorrakaitseorganina on üldine õigus ja kohustus takistada igasuguseid muid õiguskorra rikkumisi (korrakaitse seaduse § 6).**

2.2. Ajakirjaniku teabenõude menetlemine

Asjas kogutud materjalidest nähtub, et PPA esialgne kinnitus, et PPA ei väljastanud XXXXX suhtes läbi viidud menetlustoimingute sisu ja tulemusi, ei vasta tõele. PPA enda ning AS Ekspress Meedia vastustega on tõendatud, et peale politseioperatsiooni esitas ajakirjanik PPA-le telefoni teel küsimuse, *kas XXXXX puhus indikaatorvahendisse, miks tal edasi ei lubatud sõita ja kas tal tuvastati joove*, millele pressiesindaja Seiko Kuik vastas samuti telefoni teel, et *juhul tuvastati alkoholi tarvitamise tunnused ja alustati väärteomenetlust.*

¹ Juhend kaamerate kasutamise kohta, p 12.2., lk 25.

[http://www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/kaamerate%20juhis%20\(01.07.2016\).pdf](http://www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/kaamerate%20juhis%20(01.07.2016).pdf)

Tõendamist ei ole leidnud, et PPA oleks ajakirjanikule väljastanud konkreetseid detaile, nagu indikaatorvahendi näit või et tegemist oli „jääknähtudega“ (viimast terminit seadused üldse ei kasuta, tegemist on kõnekeelse väljendiga). Ka AS Ekspress Meedia vastusest nähtub, et sellekohane väljend oli ajakirjaniku enda järeldus.

Selgitan, et ka ajakirjaniku sõnastatud küsimusele vastamine jaatusega (info kinnitamine) on käsitletav info väljastamisena.

Ajakirjaniku soov saada PPA-lt olemasolevat infot allub avaliku teabe seaduse teabenõude regulatsioonile. Teabenõude võib esitada ka suuliselt (AvTS § 13) ning suuliselt esitatud teabenõuet ei pea registreerima, kui see täidetakse viivitamata (AvTS § 16 lg 3 p 2). Kuid oluline on silmas pidada, et **kui isik taotleb kolmandate isikute kohta käivat juurdepääsupiiranguga teavet, siis peab teabevaldaja tuvastama teabenõudja isiku ning küsima teabenõudjalt teabele juurdepääsu aluse (st õigusliku aluse) ja eesmärgi (AvTS § 14 lg 2).**

PPA juhend nr 4 PPA dokumendihalduskorra juurde „Teabenõude menetlemise juhend“ p 2.6 kohaselt saadetakse ajakirjanike teabenõuded täitmiseks kommunikatsioonibüroole. Juurdepääsupiiranguga isikuandmete osas on ka juhendis (p 2.8) selgitatud, et isikuandmeid sisaldav teave väljastatakse vaid isikuandmete kaitse seaduses sätestatud aluse olemasolul ning edastatakse teabenõudjale isiklikult, tuvastades enne tema isiku isikut tõendava dokumendi alusel (juhendi p 3.9). Juhendi p 3.6. sätestab vaid 2 juhtu, mil teave väljastatakse suuliselt (teabenõudja soovib andmeid enda esitatud dokumendi kohta, või soovitakse andmeid üksnes selle kohta, et kas küsitud teave asutuses üldse olemas on).

Seega on PPA ajakirjanikule suuliselt XXXXX puudutava kinnituse väljastamisel eksinud teabenõude menetlemise reeglite vastu, jättes tuvastamata teabenõudja isiku AvTSis ning PPA enda dokumendihalduskorras kehtestatud reeglite kohaselt.

2.3. Väärteomenetluses teabe väljastamine

Isikuandmete kaitse seaduse § 4 lg 2 p 8 kohaselt on andmed süüteo toimepanemise või selle ohvriks langemise kohta enne avalikku kohtuistungit või õigusrikkumise asjas otsuse langetamist või menetluse lõpetamist delikaatsed isikuandmed. Delikaatsete isikuandmete hulka kuulub Riigikohtu praktika kohaselt ka joobeseisund (kui tervise seisundit kirjeldavad andmed, IKS § 4 lg 2 p 3).

Avaliku teabe seaduse § 35 lg 1 p 11 kohaselt tuleb delikaatsed isikuandmed tunnistada juurdepääsupiiranguga teabeks.

Lisaks tuleb avaliku teabe seaduse § 35 lg 1 p 1 kohaselt väärteomenetluses kogutud teave tunnistada juurdepääsupiiranguga teabeks, v.a väärteomenetluse seadustikus ja kriminaalmenetluse seadustikus sätestatud tingimustel avaldatavas osas. Väärteomenetluse seadustik ei reguleeri menetlusandmete avalikustamist, kuid reguleerimata osas kohaldatakse väärteomenetluse kriminaalmenetluse seadustiku sätteid (VtMS § 2). Kriminaalmenetluse seadustikus olev säte (§ 214) ei ole aga otseselt kohaldatav, sest seob teabe väljastamise prokuratuuri loaga (väärteomenetluses aga prokuratuur ei osale).

Niisiis võib öelda, et väärteomenetluse seadustik ega kriminaalmenetluse seadustik ei sisalda väärteomenetluse raames erisusi AvTSist. Ainsaks õiguslikuks aluseks antud asjas PPA-st isikuandmete väljastamisele sai seega olla AvTS § 38 lg 1.

Avaliku teabe seaduse § 38 lg 1 kohaselt peab teabevaldaja juht avalikustama avalikkuse huvi põhjendanud teabe faktide kohta, mis on seotud õigusrikkumise või õnnetusega, enne õigusrikkumise või õnnetuse asjaolude lõplikku selgitamist ulatuses, mis ei takista uurimist või järelevalvet või õnnetuse põhjuste selgitamist. Sellise teabe avalikustamise otsustab pädev uurimist või järelevalvet korraldav või õnnetuse asjaolusid selgitav ametnik.

See säte aga ei tähenda, et PPA võiks väljastada igasuguse teabe, mille suhtes ajakirjandus huvi

tunneb. **Selle sätte alusel juurdepääsupiiranguga teabe väljastamine on siiski erandlik ning peab olema veenvalt põhjendatud.** Seejuures peab teabe väljastamise põhjendatust hindama ikka PPA ise, mitte ajakirjanik. Kuivõrd teabe väljastamine on haldusmenetluse toiming, siis allub see kohtulikule kontrollile ning PPA kui teabevaldaja peab olema võimeline kohtus kaitsma oma toimingut, st teabe väljastamise, õiguspärasust.

PPA ei saa tugineda üksnes sellele, et ajakirjandusele on seatud reeglid ja öelda, et info avaldamise õiguspärasuse eest vastutab ajakirjandus. See ei vabasta PPA-d teabe väljastamise õiguspärasuse nõudest ega vastutusest.

Avaliku teabe seaduse § 38 lg 1 kohaldamisel tuleb arvestada, et vääртеomenetlus oma olemuselt viitabki sellele, et tegemist on ühiskonnas väiksema tähtsusega õigusrikkumisega, mis ei saa alati automaatselt kaasa tuua avalikkuse informeerimist. Selle sätte alusel avalikkuse informeerimisel peab ka PPA silmas pidama kohtupraktika (Riigikohus, Euroopa Inimõiguste Kohus) seisukohti.

Tõsi, Euroopa Inimõiguste Kohus on selgelt seisukohal, et avaliku elu tegelased peavad taluma ulatuslikumat kriitikat ja sekkumist eraellu. Ning et avaliku elu tegelaste hulka kuuluvad ka ajakirjanikud ise. Samas ei tähenda see absoluutset õigustust avaldada avaliku elu tegelaste kohta ükskõik mida. Ajakirjandusel on isikuandmete avalikustamiseks õigustus üksnes juhul, kui see teenib ühiskonnas vajaliku debati edendamist ning ilma isiku identifitseerimiseta seda tulemust poleks võimalik saavutada.

Mis puudutab õigusrikkumiste kajastamist, siis EIK praktika kohaselt on tõsiste õigusrikkumiste kajastamine kahtlemata ühiskonna huviorbiidis. Kuid siin just tulebki hinnata õigusrikkumise tõsidust. Tuleb tunnistada, et jooles juhtimine on Eesti ühiskonnas kriitilise tähelepanu all ning seega avalikkuse huviorbiidis. Seda enam, kui jooles juhiks osutub avaliku elu tegelane, sest avaliku elu tegelastel on oma eeskuju ja tegevusega suurem võimalus mõjutada inimeste käitumist ja suhtumist. Seetõttu ei ole Andmekaitse Inspektsioon pidanud silmnähtavaks õigusrikkumiseks avaliku elu tegelaste jooles juhtimise kajastamist. Küll aga oleme keelanud avalikustada igapäevaseid või igapäevaseid isikustatud kõikide jooles juhtide nimekirju, nagu see oli tavaks kümme aastat tagasi.

Siiski tuleb märkida, et eelpooltoodud EIK seisukohad kehtivad ajakirjanikele. Riigiasutus saab neid põhimõtteid küll orientiirina silmas pidada, kuid need ei anna riigiasutusele kaugeltki samaväärset õigust info levitamiseks. **Rõhutan, et IKS § 11 lg 2 annab õiguse ajakirjandusele infot levitada, kuid see säte ei anna kuidagipidi ajakirjandusele õigust ühestki riigiasutusest infot välja nõuda. Samuti ei ole see säte riigiasutusele aluseks info väljastamisele.** Riik ja ajakirjandus toimivad erinevate reeglite järgi. Ajakirjandusele kohaldub põhiseadusega tagatud sõnavabadus, ajakirjanduse eesmärk ongi info levitamine. Ajakirjanduse tegutsemisruum on oluliselt laiem. Ajakirjandusele kehtib põhimõte – kõik on lubatud, mis pole keelatud. Ajakirjanikku ei saa reeglina karistada selle eest, et ta on avaldanud infot, mis on olnud kellegi poolt konfidentsiaalseks kuulutatud. Ajakirjanik ei ole isegi kohustatud vastama, kust ta selle info sai (v. a seadusega sätestatud juhul eriti raskete kuritegude puhul). Ajakirjanduses avaldatu üle saab vaielda tsiviilkohtus, võlaõigusseaduse lepinguväliste võlasuhete sätete järgi.

Riik (ega selle asutused) ei ole põhiõiguste kandjad. **Riigiasutusele ei laiene sõnavabadus või info levitamise vabadus.** Vastupidi – PS § 14 kohaselt on põhiõiguste tagamine riigi ning omavalitsuste kohustus. Põhiseadus kaitseb inimese eraelu (§ 26). Põhiseaduse §-st 44 tulenev õigus saada riigi- ja omavalitsuse asutustelt informatsiooni, mis on ellu rakendatud avaliku teabe seaduses oleva avaliku teabe regulatsiooni kaudu, kannab eesmärki tagada riigi- ja omavalitsusasutuste läbipaistvus, mitte eraisikute läbipaistvus. Seega tuleneb juba põhiseadusest, et riik ja omavalitsused peavad tegema kättesaadavaks küll teabe asutuste tegevuse kohta, kuid kaitsma nende valdusesse sattunud teavet eraisikute kohta. Riik võib isikuandmeid töödelda üksnes seaduses sätestatud avaliku ülesande täitmiseks, seadusega

ettenähtud tingimustel.

Antud juhtumile kohaldatavate järelduste valikul arvestan veel sellega, et õigusrikkuja isik oli tänu sündmuskohal viibimisele ajakirjandusele teada ja õigusrikkumise faktist võis sündmuskohal aru saada seeläbi, et isik kutsuti politsei sõidukisse. Tõsi, selle põhjal sai küll teha üksnes oletuse, et rikkumine seondus alkoholi tarvitamisega, sest peatatud juhtidel lasti puhuda alkomeetrisse ning tegemist oli nn puhumisreidiga. Sellele oletusele ajakirjanik PPA-lt kinnitust küsiski ja sai. Antud situatsiooni silmas pidades leian, et PPA-st väljastatud informatsioon ei mõjutanud märkimisväärselt juhtumi meedias kajastamist. Enne vääртеomenetluses otsuse tegemist saab niikuinii rääkida üksnes õigusrikkumise kahtlusest, mitte selle toimepanemisest. Seega ka ilma PPA kinnitusega oleks ajakirjanik saanud juhtumit ilmselt üsna sarnaselt meedias kajastada. Vaatamata sellele leian, et PPA tegevus sellistes olukordades vajab selgemate reeglite kehtestamist ning PPA kommunikatsiooniinimete harimist. Seda enam, et PPA enda meediasuhtluse reeglite kohaselt väljastatakse sündmuses osaleja kohta üksnes inimese sugu ja vanus ning eesnimi vaid juhul, kui tema isik ei ole sellega kolmandatele isikutele tuvastatav.

Käesolev juhtum kinnitab, et PPA tegevus just sellistes olukordades, kus meedial on eelnevalt isik teada ja info (osaliselt) olemas, ning soovitakse üksnes kinnitust või täpsustust, vajab üle vaatamist. Inspeksioon tuletab PPA-le meelde juhtumeid Lõuna Prefektuuriga mõned aastad tagasi, kus väljastati korduvalt isikustatud infot enesetappude kohta.

III ETTEKIRJUTUSEGA NÕUTAVAD TEGEVUSED

Ettekirjutuse resolutsioonis nõutud tegevused on tingitud sellest, et

- PPA esitas algselt AKI-le ebaõiget informatsiooni (et puuduvad meediasuhtlust käsitlevad reeglid, et infot ei väljastatud),
- PPA ei pea enda kehtestatud ja avalikustatud reegleid endale siduvaks,
- teabenõude menetlemisel eksiti menetlusreeglite vastu,
- analoogsete teabe väljastamise juhtumitega on PPA-l ka varem probleeme olnud.

Täiendavalt palun kaaluda, kas isikuandmete väljastamist sisaldavad suulised teabenõuded (sh ka ajakirjanike küsimused) tuleks siiski alati registreerida.

Palun esitada täiendatud korrad, koostatud juhised ning ülevaade töötajate harimise meetmetest AKI-le ettekirjutuse täitmiseks määratud tähtajaks.

/allkirjastatud digitaalselt/

Sirje Biin

vaneminspektor

peadirektori volitusel